

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.4 สรุปผลการวิจัย

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด 419 ราย เป็นผู้บริหารโรงเรียน 75 ราย เป็นครูปฏิบัติการสอน 344 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 มาปรับใช้ ได้นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงในเนื้อหาและความตรงในโครงสร้าง ความสมบูรณ์ของคำชี้แจง และนำไปใช้ทดลองกับประชากร ซึ่งเป็นข้าราชการครู สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ ปราบกฏค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ด้านระดับปฏิบัติเท่ากับ ได้รับกลับคืน 405 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.65

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ และใช้ค่าสถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้ F-test ในการทดสอบความแตกต่างของค่าระดับคะแนนเฉลี่ยในโรงเรียน 3 ขนาด และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญที่น้อยที่สุด หรือ LSD (Least Significant Difference)

5.4 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 45.93 และร้อยละ 54.07 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-39 ปี และ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.91 และ 33.09 ตามลำดับ มีวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.67 และดำรงตำแหน่ง ครูปฏิบัติการสอน คิดเป็นร้อยละ 78.52 นอกจากนั้นพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี, 16-20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 30.37, 26.91 และ 25.93 ตามลำดับ และปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 39.51 และ 43.21 ตามลำดับ

5.4.2 การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยมีด้านงานกิจการนักเรียนมีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ และด้านงานวิชาการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณารายเรื่องของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานในระดับมากทุกเรื่อง โดยมีข้อสังเกตว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติงานมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้าน มีดังนี้คือ เรื่องการประเมินผลการเรียนได้ถูกต้องตามหลักการและระเบียบการประเมินผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนในด้านงานวิชาการ เรื่อง ดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องส่งเสริมบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีคุณธรรม ในด้านงานบุคลากร เรื่องจัดระบบและปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ในด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องวางแผนและใช้อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและชุมชน ในด้านงานอาคารสถานที่ และเรื่องมีการร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่องที่มีการปฏิบัติน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้ เรื่องประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียน ในด้านงานวิชาการ เรื่องบริการแนะแนวนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตรงกับความต้องการของบุคลากร ในด้านงานบุคลากร เรื่องมีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผน/โครงการ ในด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องมีอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอย่างเพียงพอหรือมีการแก้ปัญหาการขาดแคลนได้อย่างเหมาะสม ในด้านงานอาคารสถานที่ และเรื่องการให้บริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ทุนทรัพย์และสถานฝึกงานอาชีพ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดและภาพรวมรายด้านแต่ละด้าน โรงเรียนแต่ละขนาดมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายเรื่องของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะเช่นเดียวกับภาพรวมนั้น มีเฉพาะเรื่องการมีเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมทางวิชาการอย่างเหมาะสม ในด้านงานวิชาการที่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และเรื่องการจัดหาจัดเก็บและจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานในด้านงานธุรการและการเงิน ที่โรงเรียน

ขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

5.4.3 ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยมีด้านงานวิชาการมีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ และด้านงานกิจการนักเรียนที่มีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาว่าเรื่องของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นเฉพาะเรื่องดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย ในด้านงานกิจการนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีข้อสังเกตว่า เรื่องที่มีปัญหามากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้านมีดังนี้คือ เรื่องการสร้างและ/หรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น ในด้านงานวิชาการ เรื่องบริการแนะแนวนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องมีจำนวนบุคลากรตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด หรือการจัดบุคลากรปฏิบัติงานได้ครบถ้วนภารกิจ ในด้านงานบุคลากร เรื่องการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานของโรงเรียน และเชื้อต่อการเรียนการสอน ในด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องมีอาคารประกอบและบริเวณอย่างเพียงพอหรือมีการแก้ปัญหาการขาดแคลนได้อย่างเหมาะสม ในด้านงานอาคารสถานที่ และเรื่องมีการให้บริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ทุนทรัพย์และสถานฝึกงานอาชีพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่องที่มีปัญหาน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้ เรื่องจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ ในด้านงานวิชาการ เรื่องดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องส่งเสริมบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีคุณธรรม ในด้านงานบุคลากร เรื่องจัดระบบและปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ในด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องวางแผนและใช้อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและชุมชน ในด้านงานอาคารสถานที่ และเรื่องมีการร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดและรายด้าน ในด้านวิชาการและอาคารสถานที่ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ด้าน

ธุรการและการเงิน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเรื่องราวของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนแต่ละขนาดมีปัญหาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นเรื่อง มีการเตรียมการสอนโดยจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สัมพันธ์กัน สอดคล้องกับหลักสูตร และนักเรียน ในด้านงานวิชาการ เรื่องมีจำนวนบุคลากรตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด หรือจัดบุคลากรปฏิบัติงานได้ครบถ้วนภารกิจ ในด้านงานบุคลากร เรื่องบำรุงรักษา ซ่อมแซม ตกแต่ง อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีและปลอดภัย ในด้านงานอาคารสถานที่ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เรื่องจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ เรื่องมีเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมทางวิชาการ อย่างเหมาะสม ในด้านวิชาการ เรื่องบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างเหมาะสม ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องมีแผน/โครงการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมภารกิจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน เรื่องจัดระบบและปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ในด้านงานธุรการและการเงิน ที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เรื่องประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เรื่องใช้จ่ายเงินของโรงเรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน /โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

5.4.4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด นอสรุปได้ดังนี้

ในการปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านที่ปฏิบัติได้น่าพอใจมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานบุคลากร และน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานธุรการและการเงิน และด้านงานอาคารสถานที่ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นด้านที่ปฏิบัติได้น่าพอใจมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานกิจการนักเรียน และน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานธุรการและการเงิน

เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงาน โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานบุคลากร ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านงานกิจการ

นักเรียน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานบุคลากร ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เกี่ยวกับความเหมาะสมของเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่ามีความเหมาะสม

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.5.1 การศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2536

1) ภาพรวม

จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมมาตร แก้วลาย (2528) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมากและไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมยศ มีเทศน์ (2523) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานตามภารกิจ จากระดับมากไปหาน้อย คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานได้สอดคล้องและตรงกับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมงานทั้ง 6 ด้าน คือ (1) งานวิชาการ (2) งานกิจการนักเรียน (3) งานบุคลากร (4) งานธุรการและการเงิน (5) งานอาคารสถานที่ และ (6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนได้รับการอบรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้รับการอบรมการเข้าสู่ตำแหน่ง การอบรมการจัดทำผลงานทางวิชาการ การอบรมการใช้หลักสูตร ถึงแม้ว่าเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาจะประกาศใช้ในปีการศึกษา 2537 แต่โรงเรียนประถมศึกษา ได้ปฏิบัติงานตามขอบข่ายงานทั้ง 6 ด้านมาก่อนแล้ว ประกอบกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีนโยบายการเร่งรัดปรับปรุงการบริหาร การนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งกำหนดมาตรการที่เป็นการบริหาร การนิเทศ การกำกับติดตาม การใช้แผน

เป็นเครื่องมือ การปฏิบัติงานที่เป็นระบบ ทั้งด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีการพัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึก อุทิศการณ์ และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การพัฒนาการจัดสวัสดิการ การยกย่องเชิดชูเกียรติให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจ มีความภาคภูมิใจ และในปีการศึกษา 2537 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดการระดมสรรพกำลังจากชาวจังหวัดนครราชสีมาที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพการงานสาขาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงทำให้เกิดผลดังกล่าว

2) รายด้าน

สำหรับข้อสังเกตที่พบว่ามี การปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ และด้านวิชาการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมมาตร แก้วลาย (2528) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อมีการพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านธุรการ และการเงินในระดับมากและมากกว่าทุกด้าน รองลงมาเรียงลำดับได้แก่งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานกิจการนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและงานวิชาการ ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยปฏิบัติงานวิชาการน้อยกว่าทุกด้าน นิวัติ สุขรัตน์ (2531) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการและการเงิน และด้านอาคารสถานที่ในระดับสูง งานด้านความสัมพันธ์ของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา เดชอุดม (2528) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และการบริหารงานบุคคลในระดับมาก งานด้านอาคารสถานที่ งานวิชาการ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานกิจการนักเรียนในระดับปานกลาง และสมร นาคประสิทธิ์ (2532) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานด้านธุรการและการเงินเป็นอันดับแรก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ เป็นอันดับแรก ผลการวิจัยดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า งานกิจการนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย การดำเนินการให้นักเรียนได้เรียนอย่างสม่ำเสมอ การบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างเหมาะสม การบริการแนะแนวนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การบริการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็น

เรื่องที่หน่วยงานระดับเหนือทุกระดับให้ความสำคัญ เร่งรัด ส่งเสริม และสนับสนุน ทั้งยังได้รับการช่วยเหลือจากภาคเอกชน และในปีการศึกษา 2537 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงานกิจการนักเรียนหลายโครงการ เช่น หัวไร่เหา อนุรักษ์ศิลปแม่ไม้มวยไทย นำทางทางทุกข์เพิ่มสุขให้ชีวิต การลูกเสือเพื่อวินัย เพชรอีสาน-ลูกหลานย่าโม และประถมศึกษาย่าโมเกมส์ จึงทำให้งานด้านกิจการนักเรียนได้รับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจอธิบายได้ว่า งานด้านวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ซึ่งมีการพัฒนา ปรับปรุง เนื้อหา ระเบียบ และวิธีปฏิบัติอยู่เสมอ เช่น เรื่องหลักสูตรจัดให้มีการสร้าง และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ให้มีการประเมินหลักสูตรแล้วนำผลการประเมินไปใช้ในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการนิเทศภายในของโรงเรียน เรื่องเหล่านี้ยังเป็นปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา

3) รายเรื่อง

สำหรับข้อสังเกตที่ว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติงานมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านงานวิชาการเรื่องการประเมินผลการเรียนได้ถูกต้องตามหลักการ และระเบียบการประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลียว ตี๋ยืน (2530) พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษาอยู่ในระดับมากและมากกว่าทุกด้าน ด้านงานกิจการนักเรียนเรื่องดำเนินการให้เด็กในวัยศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการดำเนินงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2536 พบว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนได้คิดเป็นร้อยละ 99.24 ด้านงานบุคลากรเรื่องส่งเสริมบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีคุณธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิวาพร นันทกานนท์ (2528) และสอดคล้องกับความเห็นของ สมาน รังสิโยภักดิ์ และ สุทธิ สุธิสมบุรณ์ (2525) ที่เห็นว่าปัจจุบันเทคนิคและวิทยาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ทำงานก็ต้องเปลี่ยนไป ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรจึงมีอยู่ตลอดเวลา วิธีการพัฒนาบุคลากรอาจทำโดยการฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติงาน และฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน หรือการฝึกอบรมพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานก็ได้ด้านงานธุรการและการเงิน

เรื่องจัดระบบและบัญชีได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ บุญชู แก้วชมภู (2524) ที่ว่างานของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเงินได้แก่ การจัดทำแผน การใช้จ่ายเงินประจำปีของโรงเรียน การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน ด้านงานอาคารสถานที่ เรื่องวางแผนและใช้อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมร นาคประสิทธิ์ (2532) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ เป็นลำดับแรก ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่อง การร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อาจอธิบายได้ว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงมีความสำคัญและจำเป็น

สำหรับข้อสังเกตที่ว่าเรื่องที่มีการปฏิบัติงานน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านงานวิชาการ เรื่องการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อการนิเทศภายในของโรงเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย ตะสิดิตย์ (2522) และประชา สิทธิปัญญา (2524) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) รายงานว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังปฏิบัติงานด้านนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย ด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องการบริการแนะแนวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2536) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ชาติครูทำหน้าที่แนะแนวและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านงานบุคลากร เรื่องจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตรงกับความต้องการของบุคลากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา สังข์สุวรรณ (2529) พบว่า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขต พระนครเหนือ มีการจัดสวัสดิการแก่บุคลากรในหน่วยงานไม่เพียงพอ ด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องมีการประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผน/โครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิลิษฐ์ ศิวิลัย (2525) พบว่า การวางแผนในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมีปัญหาในทุกขั้นตอนของการวางแผน กล่าวคือ มีปัญหาในขั้นเตรียมการวางแผน ขั้นการวางแผน ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ และขั้นการติดตามควบคุม และประเมินผล ด้านงานอาคารสถานที่ เรื่องมีอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอย่าง

เพียงพอ หรือมีการแก้ปัญหา การขาดแคลนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2526) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่ระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่า การจัดสรรและการซ่อมแซมบำรุงรักษาและซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่เป็นปัญหามากที่สุดรองลงมาได้แก่ การจัดสร้างอาคารเรียน และอาคารประกอบ เพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับ ชุมชน เรื่องการให้บริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ทุนทรัพย์ และสถานที่ฝึกงานอาชีพ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2536) พบว่า สาเหตุของปัญหาการบริหารงานด้านงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกิดจากโรงเรียนขาดสถานที่ และอุปกรณ์ที่จะบริการชุมชน ขาดการวางแผนดำเนินการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชุมชน ส่วนสาเหตุรองลงมาได้แก่ มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองและชุมชนน้อย โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย

4) การศึกษาเปรียบเทียบ

ในการศึกษาเปรียบเทียบ จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าโดยภาพรวมทั้งหมด และภาพรวมรายด้านแต่ละด้านโรงเรียนแต่ละขนาดมีการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายเรื่องของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะเช่นเดียวกับภาพรวม นั้น มีเฉพาะเรื่องการมีเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมทางวิชาการอย่างเหมาะสมในด้านงานวิชาการที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และเรื่องการจัดหา จัดเก็บ และจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานในด้านงานธุรการและการเงิน ที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนใหญ่โรงเรียนแต่ละขนาด มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูมองการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ทั้ง 6 ด้าน ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายเรื่องพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเรื่องการมีเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมทางวิชาการอย่างเหมาะสม ในด้านงานวิชาการ และโรงเรียนขนาดใหญ่ ปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางในเรื่องการจัดหา จัดเก็บและจัดสรร

วัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน อาจเนื่องจากว่าส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัจจัยในเรื่องบุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน และอาคารสถานที่มากกว่าโรงเรียน ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

5.5.2 การศึกษาปัญหา การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2536

1) ภาพรวม

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ขณะที่ผลการวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2536) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร มีปัญหาการบริหารงานทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2) รายด้าน

สำหรับข้อสังเกตที่พบว่า ด้านวิชาการมีปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ และด้านกิจการนักเรียนมีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ จันทรตะ (2534) พบว่า การศึกษาปัญหาการบริหารงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อพิจารณาตาม ลำดับของปัญหาแล้ว พบว่า ปัญหาทางด้านงานวิชาการมีมากกว่าด้านอื่น และผลการวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2536) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาด้านงานกิจการนักเรียนอยู่อันดับ 5 ในจำนวนงานทั้ง 6 งาน จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าด้านงานวิชาการเป็นงานที่มีปัญหาในการปฏิบัติมากกว่างานด้านอื่น ๆ ซึ่งข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเป็นงานหลักของโรงเรียน

3) รายละเอียด

สำหรับข้อสังเกตที่ว่า เมื่อพิจารณารายเรื่องของแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มี ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นเฉพาะเรื่องดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียน ครบตามเป้าหมายในด้านการกิจการนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เรื่องที่มีปัญหามากกว่า ด้านอื่น ๆ ในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านงานวิชาการ เรื่องการสร้างและ/หรือปรับปรุงหลักสูตรให้ เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยรัตน์ พุทธชาลี (2533) ได้ ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับน้อย ด้านงานกิจการนักเรียนเรื่องบริการแนะแนวนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์ คีลาพันธ์ (2536) ซึ่งได้อ้างอิงไว้แล้วในการอภิปรายด้านปฏิบัติ

ด้านบุคลากร เรื่องการจัดบุคลากรปฏิบัติงานได้ครบถ้วนภารกิจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ ศิลานันท์ (2536) พบว่า ผู้บริหารไม่สามารถกำหนดตัวบุคคลให้สอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ได้ ด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม และนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานของโรงเรียน และเอื้อต่อการเรียน การสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำราญ สำราญรงค์ (2535) ได้ศึกษาปัญหาการ จัดระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เขตการศึกษา 7 พบว่า สภาพทั่วไปของการ จัดระบบสารสนเทศ การจัดไม่เป็นระบบ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่เพียงพอกับความต้อง การ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านงานอาคารสถานที่ เรื่องมีอาคารประกอบและบริเวณอย่าง เพียงพอ หรือมีการแก้ปัญหาการขาดแคลน ได้อย่างเหมาะสม และเรื่องมีการให้บริการ ทางวิชาการบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ทูททริพย์ และสถานฝึกงาน อาชีพระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีปัญหามากกว่าเรื่อง อื่น ๆ ในด้านเดียวกัน จึงควรให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว

สำหรับเรื่องที่มีปัญหาน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละด้านนั้นมีดังต่อไปนี้ เรื่องการ จัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ในด้านงานวิชาการ เรื่องดำเนินการให้เด็กใน วยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบตามเป้าหมาย ในด้านงานกิจการนักเรียน เรื่องส่งเสริม บุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีคุณธรรมในงานด้านบุคลากร เรื่องจัดระบบและปฏิบัติ งานการเงินและบัญชีได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ในด้านงานธุรการและการเงิน เรื่องวางแผนและใช้ อาคารเรียนอาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและ ชุมชนในด้านงานอาคารสถานที่ และเรื่องมีการร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนแสดงให้เห็นว่า เรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วมีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

4) การศึกษาเปรียบเทียบ

จากผลการวิจัยที่พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการปฏิบัติงาน มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้าน งานวิชาการ และด้านงานอาคารสถานที่ มีสภาพปัญหาสอดคล้องกับภาพรวม และด้านงานธุรการ และการเงิน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั้น สามารถอธิบายได้ว่า สาเหตุใหญ่โรงเรียนขนาดเล็กมี ปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เป็นเพราะว่า ประการที่ 1 เกี่ยวกับสถานที่ตั้ง

ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดเล็กจะตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ในชุมชนเล็ก ทางคมนาคมไม่สะดวก ขาดแคลนลาธารูปโภค ประการที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน ในเขตบริการ ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเป็นเกษตรกร ฐานะยากจน ประการที่ 3 สภาพการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่จะจบการศึกษามัธยมศึกษา ประการที่ 4 บุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จะเป็นคนในพื้นที่อื่น เมื่อเข้าไปปฏิบัติงานได้ระยะหนึ่ง ก็จะขอย้ายไปอยู่ในโรงเรียนที่ สะดวกสบายกว่า ทำให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ประการที่ 5 การควบคุมกำกับติดตามหรือ เยี่ยมเยียนให้ช่วยกำลังใจจะปฏิบัติได้น้อย จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลกระทบถึงการปฏิบัติงานของ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมาก เช่น ด้านงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลัก การที่จะปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการ นิเทศการศึกษา กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ก็ต้องอาศัยบุคลากร ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ต้อง เป็นผู้มีสมรรถภาพสูง ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ บุคลากรต้องมีขวัญ กำลังใจ และจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ โรงเรียนขนาดเล็กจะประสบปัญหาแทบทั้งสิ้น เช่น เรื่องการสร้าง หรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น พบว่า เป็นเรื่องที่มีปัญหาในการปฏิบัติ มากที่สุด ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องหาแนวทางแก้ไข โดยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ให้กับผู้บริหารและครูอย่างจริงจัง และควรเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ พระสงฆ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร จะทำให้ผลการจัดการศึกษาตรงกับ ความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น ปัญหาด้านงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นปัญหาสำคัญที่ ต้องได้รับการแก้ไข เพราะถ้าปล่อยปัญหานี้ไปจะส่งผลกระทบถึงคุณภาพของเยาวชนอย่างแน่นอน ด้านงานอาคารสถานที่ ผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นเพราะว่า การพิจารณาจัดสรรงบประมาณ จะใช้เกณฑ์การพิจารณาจากจำนวนนักเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กจะมีจำนวนนักเรียนน้อย โอกาสที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณจึงมีน้อย ไปด้วย ด้านงานธุรการและการเงิน ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดใหญ่ นั้น เป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนบุคลากร บุคลากรแต่ละคน จะต้องรับผิดชอบภารกิจหลายด้าน ทำให้ไม่สามารถศึกษางานในด้านนี้ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียน ขนาดกลาง หรือโรงเรียนขนาดใหญ่อีกหลายเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น เรื่องการบริการ

สุขภาพอนามัย เรื่องจำนวนบุคลากรตามเกณฑ์ ก.ค. กำหนด เรื่องการมีแผน/โครงการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมภารกิจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน เรื่องการจัดระบบและปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ให้สามารถพัฒนาเรื่องดังกล่าวให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมเปรียบเทียบโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด และโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาเป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ในทุกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จึงควรได้รับความสนใจ ในการแก้ไขต่าง ๆ โดยรีบด่วนต่อไป

5.5.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ผลจากการสรุปความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ พบว่า ในการปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านที่ปฏิบัติได้น่าพอใจมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านงานบุคลากร โดยให้เหตุผลว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย มีภารกิจมากกว่า บุคลากรไม่เพียงพอ แต่ทุกคนให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย สามารถปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จ จึงมีความพอใจมาก และเรื่องที่ปฏิบัติได้น่าพอใจน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ คือ ด้านงานธุรการและการเงิน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้เหตุผลสอดคล้องกันคือ ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ธุรการ การเงิน และพัสดุ สำหรับด้านที่ปฏิบัติได้น่าพอใจมากของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ คือ ด้านงานกิจการนักเรียน มีเหตุผลที่สอดคล้องกัน โรงเรียนปฏิบัติงานกิจการนักเรียนได้ดี ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่

เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านงานบุคลากร ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เช่น ศิลป พลศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น ด้านที่มีปัญหาการปฏิบัติงานน้อย คือด้านกิจการนักเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กให้ความคิดเห็นสอดคล้องกัน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ให้ความเห็นว่า ด้านที่มีปัญหาการปฏิบัติงานน้อย คือ ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากความคิดเห็นดังกล่าว ด้านที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหา คือด้านงานบุคลากร ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

5.6 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรกำหนดนโยบายในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คงอยู่ต่อไป เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยให้หน่วยงานระดับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดนโยบายหลัก แล้วให้ จังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกัน
2. ควรเร่งรัดปรับปรุงการนิเทศการศึกษา ในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. ควรพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ในเรื่องการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น
4. ควรจัดให้มีศูนย์วิชาการในระดับโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพ
5. ควรจัดให้มีครูแนะแนวทุกโรงเรียน และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานแนะแนวได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยจัดให้หน่วยงานระดับสูง กำหนดนโยบาย และกำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. ควรจัดสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ตรงกับความต้องการของบุคลากร โดยการสำรวจความต้องการ การกำหนดเกณฑ์การจัดสรร แล้วจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ
7. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนใช้แผนการบริหารเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดให้มีองค์การวางแผนและดำเนินงานให้เป็นระบบ
8. ควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนอย่างเพียงพอ โดยการกำหนดมาตรฐานงานในด้านอาคารสถานที่ ว่าโรงเรียนแต่ละขนาดควรมี อาคารเรียน อาคารประกอบ อย่างไร จำนวนเท่าใด แล้วจัดสรรให้ตามความจำเป็น
9. ควรจัดให้มีครูธุรการและการเงินให้ครบทุกโรงเรียน โดยเฉพาะครูธุรการและการเงิน ควรมีความรู้ทางบัญชีด้วยเพื่อกำกับปัญหาการทำบัญชีและการเงิน
10. ควรส่งเสริมให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนหรือการดำเนินงานของโรงเรียน

11. ควรจัดให้มีการประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ทุกภาคเรียน โดยจัดให้มีคณะกรรมการประเมินในระดับอำเภอ และแจ้งผลการประเมินให้โรงเรียนทราบทุกครั้ง

12. ควรจัดให้มีโครงการโรงเรียนพี่ช่วยโรงเรียนน้อง เพื่อให้โรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนขนาดกลางที่มีศักยภาพสูง ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีปัญหามากกว่า ทั้งด้านงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลัก และงานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่เป็นงานสนับสนุนในเรื่องที่โรงเรียนประสบปัญหาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

13. สำนักงานการศึกษาจังหวัด สำนักงานการศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียน ควรให้การช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก แก้ไขปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากร โดยการกระจายหรือยืมตัวจากโรงเรียนครูเกินเกณฑ์ไปช่วยเหลือโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์

14. การจัดสรรงบประมาณ นอกจากใช้ปริมาณนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาแล้ว ควรใช้ความต้องการจำเป็นด้วย เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กมีโอกาสได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการบริหารโรงเรียน

5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 โดยใช้กระบวนการวิจัยที่แตกต่างออกไป เช่น วิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

3. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไม่จำกัดเฉพาะครูและผู้บริหาร ควรเป็นนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บ้างเพื่อขจัดความลำเอียง ศึกษาตัวแปรอิสระทางชีวภาคอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวแปรที่เป็นสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ขนาดของโรงเรียน

4. ควรศึกษาผลกระทบที่จะมีต่อการเรียนของนักเรียน ในกรณีที่ไม่มีครูทำการสอนครบชั้น